

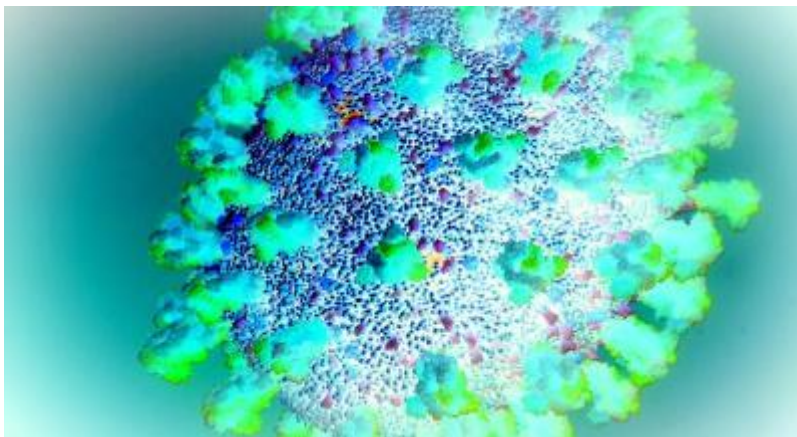
PUBLISHED AS: Geerts, Evelien. 2023. "Postpandemisch extremisme in Vlaanderen: de nasleep van de zaak Conings." Kif Kif. <https://kifkif.be/cnt/artikel/postpandemisch-extremisme-vlaanderen-de-nasleep-van-de-zaak-conings-16128>

English version: Kif Kif, Medium: <https://medium.com/kif-kif-english/the-conings-case-and-its-aftermath-post-pandemic-extremism-still-on-the-rise-in-flanders-ab9677a60db2>.

Postpandemisch extremisme in Vlaanderen: de nasleep van de zaak Conings

Het politieke landschap in Europa, en Vlaanderen in het bijzonder, schoof tijdens en na de coronapandemie fors op naar rechts. Extreemrechtse bewegingen en de populariteit van antisemitische samenzweringstheorieën versterkten elkaar, en leidden tot een nieuw soort normalisering van extreem gedachtegoed, beschrijft filosoof en onderzoeker dr. Evelien Geerts. Is er een vijfde golf van postpandemisch radicaal-rechts extremisme op komst?

Door: [Evelien Geerts](#) - 07/04/2023 - 13:58

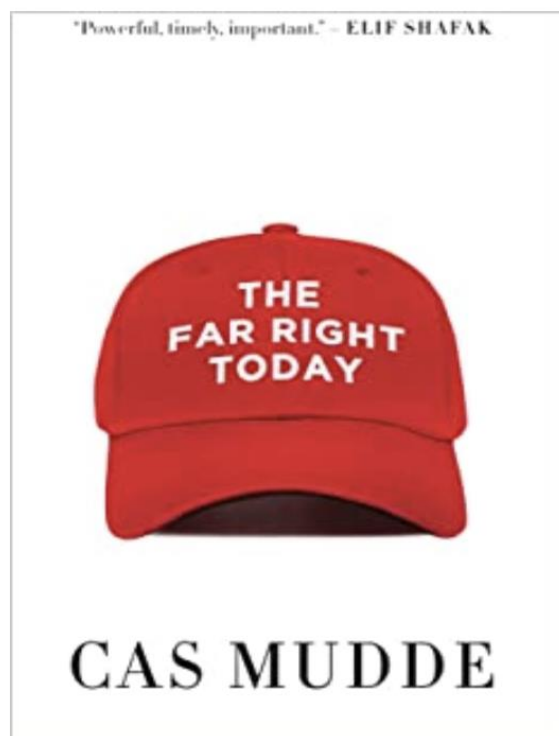
Geheel in lijn met de rest van Europa – [denk bijvoorbeeld aan de toegenomen populariteit van de radicaal-rechtse Zweden-Democraten \(Sverigedemokraterna\) en de verkiezing van de eerste naoorlogse radicaal-rechtse premier van Italië, Giorgia Meloni](#) – maakt postpandemisch België een politieke draai naar (radicaal) rechts.

Deze wending is vooral merkbaar in Vlaanderen: Uit [een krantenpeiling van december 2022](#) blijkt dat 25,5 procent van de Vlamingen bij de volgende verkiezingen van plan is om op het Vlaams Belang te stemmen, die op de voet gevolgd worden door de N-VA met zo'n 22 procent van de stemmen.

Bijna de helft van de Vlaamse kiezers heeft dus een voorkeur voor een Vlaams-nationalistische regering, wat de federale coalitiebesprekingen en de politieke toekomst van België in 2024 wel eens negatief zou kunnen beïnvloeden. [N-VA-voorzitter Bart De Wever verklaarde onlangs bovendien te willen samenwerken met het Vlaams Belang, op voorwaarde dat de partij zich zou ontdoen van haar meest radicale vertegenwoordigers](#). Dit alles betekent dat het zogenoemde *cordon sanitaire*-akkoord uit 1989 – bedoeld om antidemocratische partijen uit politieke coalitiebesprekingen te weren – binnenkort wel eens zou kunnen sneuvelen.

Radicaal-rechtse politiek: (Post)pandemische mainstreaming

Je zou kunnen stellen dat de politieke acceptatie van radicaal rechts al lang geen nieuws meer is: Volgens politicoloog Cas Mudde (auteur van het boek *The Far Right Today* uit 2019) en historicus Vincent Scheltiens – die dat boek becommentarieerde [in een artikel uit 2022](#) – wordt radicaal rechts¹ al sinds het begin van de jaren 2000 gekenmerkt door een politiek mainstreamingsproces [een proces waarbij voorheen extreem gedachtegoed geleidelijk normaal of ‘mainstream’ wordt, red.]. Dit proces wordt volgens hen daarom beter geïnterpreteerd als een vierde golf in de ontwikkeling van naoorlogs rechts – een golf die te situeren valt na de opkomst van het neofascisme (1945-55), rechts-populisme (1955-80) en radicaal rechts (1980-2000).

Cas Mudde – [The Far Right Today](#) (Wiley, 2019) en Vincent Scheltiens & Bruno Verlaeck – [Extreemrechts: De Geschiedenis Herhaalt Zich Niet \(Op Dezelfde Manier\)](#) (ASP, 2021).

Wat wél nieuw is aan dit specifieke (post)pandemische mainstreamingsproces, is de omgeving waarin deze normalisering plaatsvindt. De coronapandemie werd gekenmerkt door politiek gemotiveerde samenzweringstheorieën over de oorsprong van SARS-CoV-2, *anti-vaxx alt-facts*, en door algoritmes verspreide desinformatie, allemaal mee populair gemaakt door complotbewegingen zoals [QAnon](#). Dit creëerde een sfeer die het Vlaams Belang en diens radicaal-rechtse consorten in staat stelde zichzelf heruit te vinden als anti-establishmentpartijen die erop uit zijn ‘vrijheidsbeperkende’ overheden te ondermijnen.

Deze kritiek op het establishment is grotendeels ingegeven door het geloof in de [antisemitische](#) samenzweringstheorie dat er een geheime elite bestaat die het zogenaamde ‘*Great Reset*’-programma van het World Economic Forum dient uit te voeren. Deze elite zou zijn geïnfiltreerd in allerlei nationale regeringen die tijdens de coronapandemie individuele vrijheden inperkten, niet ten behoeve van de volksgezondheid, maar om meer politieke macht te verwerven. Hun einddoel zou de

vernietiging van het kapitalisme zijn, tezamen met het oprichten van een autoritaire socialistische wereldregering.

Een [tweet](#) van

Filip Dewinter, 2022.

Opmerkelijk is dat het Vlaams Belang de Vlaamse regering sinds het begin van de pandemie twee keer heeft gevraagd hun WEF-lidmaatschap op te zeggen, en dit in [november 2022](#) en [januari 2023](#).

Volgens [Vlaams Belang-politicus Kristof Slagmulder](#) ondermijnt de 'globalistische' agenda van het WEF de nationale soevereiniteit, omdat het erop uit zou zijn "een nog verregaander open grenzen-beleid, een dogmatische klimaatagenda en de woke-censuur" te installeren. Partijgenoot Filip Dewinter zette Slagmulders WEF-samenzweringstheorie kracht bij door een video te [retweeten](#) waarin WEF-voorzitter Klaus Schwab stelt dat de huidige wereld dringend heropgebouwd moet worden. Door het toevoegen van de hashtag #Davoscratie, suggereert ook Dewinter dat er een mondiale elite bestaat die de wereld wil 'resetten' volgens hun vermeende antidemocratische overtuigingen. De lockdowns die aan het begin van de pandemie werden doorgevoerd, zouden ook deel uit hebben gemaakt van dezelfde antidemocratische 'New World Order'-agenda: Terwijl het Vlaams Belang in maart 2020 aanvankelijk pleitte voor [een volledige lockdown](#) – in combinatie met een anti-Chinese gesloten grenzen-retoriek – veranderde de partij na een paar maanden van mening en [begonnen ze alle opgelegde regels en besluiten te bekritisieren alsof deze maatregelen bedoeld waren om "fundamentele vrijheden langdurig en drastisch te kunnen beknotten"](#).

De COVID-19-pandemie gaf radicaal rechts niet alleen een nieuwe politieke focus door een volksgezondheidskwestie te hyperpolitiseren, maar bood hen ook de mogelijkheid om te profiteren van al eerder bestaand ressentiment, waardoor radicaal rechts nog meer invloed wist te verwerven op diverse nieuwskanalen en sociale media.

Dit gecombineerde politieke mainstreamings- en vernieuwingsproces, voortgestuwd door de pandemie en algemeen toegenomen wantrouwen, lijkt de weg te hebben vrijgemaakt voor nog meer extremistische radicaal-rechtse uitschieters en gebeurtenissen, zoals antiterrorismespecialist Raffaello Pantucci [onlangs ook betoogde](#) – gebeurtenissen waarvan de bestorming van het Amerikaanse Capitool in 2021 waarschijnlijk de meest bekende is.

Pandemisch radicaal-rechts extremisme: de zaak Conings

Het [Belgische Coördinatieorgaan voor Dreigingsanalyse \(OCAD\)](#) – het federaal kennis- en expertisecentrum dat zich toespitst op terroristische en extremistische dreigingen – heeft tijdens de eerste jaren van de COVID-19-pandemie extreemrechts en andere radicale personen en organisaties in België nauwlettend gevolgd.

In een recent [activiteitenverslag](#), merkt OCAD op dat meer dan een tiende van de potentiële terroristische dreigingen die het in 2021 vaststelde, verband hield met wat ‘extreemrechts’ of ‘rechtsextremisme’ wordt genoemd. Deze twee categorieën, [zoals uitgelegd door Mudde in *The Far Right Today* \(pagina 7\)](#), staan voor radicaal-rechtse politieke partijen, activistische bewegingen en soloterroristen die “de essentie van de democratie, namelijk het principe van volkssoevereiniteit en de meerderheidsregel” verwerpen. Interessant genoeg zijn dit net zaken die het Vlaams Belang en andere radicaal-rechtse politieke actoren toeschrijven aan het WEF en het politieke establishment.

Een voorbeeld van een grote lokale radicaal rechtse uitschieter is [de zaak rond Jürgen Conings](#) – een voormalig Vlaams Belang-lid en beroepsmilitair. In de zomer van 2021 werd Conings het middelpunt van een wekenlange klopjacht, omdat hij legerwapens had gestolen en dreigde om viroloog Marc Van Ranst te vermoorden. Dit alles gebeurde te midden van een politiek broeierige pandemische sfeer, aangewakkerd door het complotdenken van [wereldwijd en Vlaams extreemrechts en alt-right](#). Conings wilde Van Ranst aanvallen omdat die volgens hem symbool stond voor de pandemie en de doorgevoerde lockdownmaatregelen. Dit werd duidelijk in de brief die hij schreef voordat hij op de vlucht sloeg, en uiteindelijk zelfmoord pleegde. In deze brief stond dat hij [“in het verzet” ging, tegen de “zogenaamde politieke elite en de virologen”](#) – wat sterk doet denken aan de samenzweringsideeën verspreid door Vlaams Belang en gelijkgezinden. [Een plaatselijke moskee bleek later ook één van Conings doelwitten te zijn](#).

Als we terugkijken op de zaak Conings, is het duidelijk dat pandemische onvrede, *alt-facts* en complottheorieën een grote rol speelden, en dat tezamen met giftige radicaal-rechtse overtuigingen. Zoals ook benadrukt in het [onderzoeksrapport](#) dat na zijn dood werd gepubliceerd, stond Conings begin 2021 al te boek als een [“potentieel gewelddadige extremist”](#). In dit rapport staat ook dat Conings banden had met andere extreemrechtse actoren en collectieven: [Conings zou onder andere gevechtstraining hebben gegeven aan leden van de radicale groepering Vlaams Legioen](#). Verder blijkt hij in nauw contact te hebben gestaan met mede-ex-militair Tomas Boutens, [ooit veroordeeld voor het leiden van een neonazistische terreurgroep](#), en de Knights of Flanders – [een wit suprematistisch Tempelierscollectief dat bekend staat om het doelbewust verspreiden van anti-vaxx informatie](#).

Meer dan anderhalf jaar na de gebeurtenis is [de plek waar Conings zichzelf van het leven beroofde](#) zelfs een soort van bedevaartsoord geworden. Aanvankelijk trok het Dilserbos massa’s complotdenkers, vrienden en willekeurige bondgenoten aan, [maar het terrein](#)

[werd na een tijd meer en meer gekaapt door radicaal-rechtse extremisten](#). In hun ogen is Conings immers de anti-establishment-‘held’ bij uitstek: Hij had het lef om tijdens de pandemie in opstand te komen tegen een ‘vrijheidsvernietigende’ overheid. Tenminste, zo luidt het extreemrechtse verhaal...

Radicaal-rechtse anti-establishmentstemmen: Boutens en Yannick V.

Conings is echter niet de enige anti-establishmentfiguur die momenteel in Vlaams-extremistische kringen wordt bejubeld. Eén van de meer prominente aanhangers van Conings is de eerdergenoemde Boutens.

Boutens is nog steeds actief in extreemrechtse kringen als lid (en voormalig voorzitter) van de radicale Vlaamse identitaire groepering Project Thule. Sinds de verdwijning van Conings komt hij [regelmatig in het nieuws](#). Toen Conings op de vlucht sloeg, [betuigde Boutens onmiddellijk zijn steun](#). Ook was hij betrokken bij alle steunbetuigingen en plechtigheden voor Conings, en wordt hij in alle onderzoeksrapporten genoemd als zijn naaste contactpersoon.

Interessant is ook dat in de zomer van 2022 het neonazistische Frontnachtfestival dat Boutens en zijn collectief zouden beveiligen, [in opspraak kwam en werd afgelast](#).

Een [tweet](#) van Tomas

Boutens aan het adres van Marc Van Ranst uit 2022.

Onlangs verscheen Boutens alweer op de radar: hij had namelijk een tweet verstuurd naar viroloog Marc Van Ranst waarin hij zinspeelde diens zogenaamd [“totalitair en vrijheidsbeperkend beleid”](#) tijdens de pandemie. Dit wijst erop dat hij, net als Conings, sterk gelooft in de complottheorie rond de [‘Neurenberg 2.0-Processen’](#) die tijdens de pandemie ontstond, en die stelt dat virologen en politici die betrokken waren bij de besluitvorming tijdens de pandemie voor een tribunaal moeten worden gebracht zoals ook na de Tweede Wereldoorlog gebeurde met nazi-kopstukken.

Een ander anti-establishmentfiguur die verhitte Tweets naar Van Ranst stuurde, [waarin hij pleitte voor het “beëindigen” van de zogenaamde pandemische “angstpsychose”](#), was de Antwerpse goudhandelaar Yannick V.

Yannick, die ook nauwlettend in de gaten werd gehouden door de Belgische inlichtingsdiensten, [werd doodgeschoten tijdens een antiterreuroperatie in oktober 2022](#). Nadien bleek dat hij meer dan 100 wapens in huis had, waarvan het overgrote deel illegaal.

Zijn [Twitter-feed](#) was bovendien bezaaid met libertaire complottheorieën die gelijkaardige *anti-vaxx* en anti-overheidsideeën weerspiegelden als die van Conings.

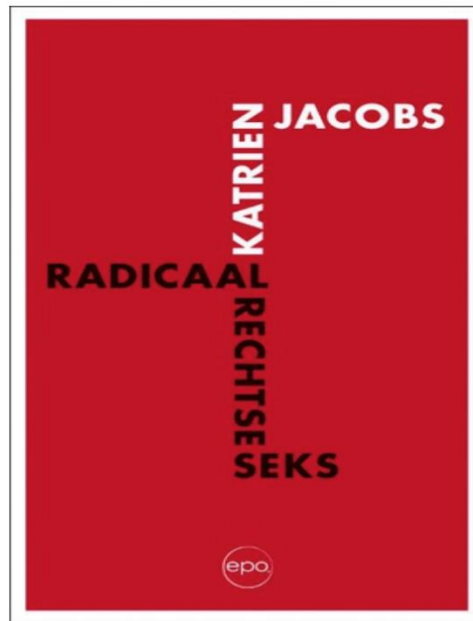
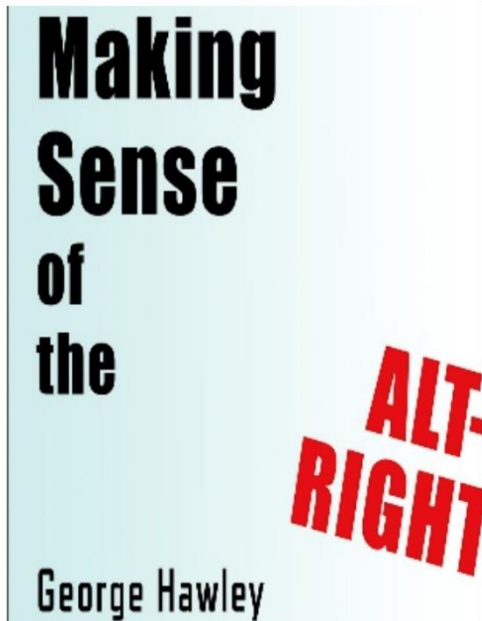
En toch hebben meerdere onlinegemeenschappen Yannick V. gesteund: P-magazine: PNWS publiceerde onlangs meerdere artikelen ter zijner verdediging, waarbij men zelfs suggereerde dat [Yannick V. de vermeende samenzweringsmotieven achter de dood van Conings had ontrafeld en dat hij was doodgeschoten omdat hij “te veel wist”](#). En volgens de extreemrechtse website ‘t Scheldt – niet zo heimelijk verbonden met het Vlaams Belang – wordt Yannick V. door de mainstream media [onterecht geframed als een rechtsextremist](#). Dit staat in schril contrast met het feit dat [tijdens de antiterreuroperatie in oktober nog twee andere vermoedelijke extremisten gelinkt aan Yannick V. werden gearresteerd op beschuldiging van terrorisme](#).

Wanneer het anti-establishment mainstream gaat: Schild & Vrienden

Radicaal-rechts extremisme dat tijdens de pandemie opbloede, is dus nog steeds in opkomst in postpandemisch België. Ondertussen kampt de mainstreampolitiek met een gerelateerd probleem. Naast de groeiende politieke mainstreaming en normalisering van radicaal rechts, zijn er ook meer obscure bewegingen het politieke domein gaan betreden.

Zo heeft de Vlaams-nationalistische jeugdbeweging Schild & Vrienden gestaag politiek succes geboekt, ondanks het feit dat ze in 2016 slechts een *meme*-groep waren, zoals ook gedocumenteerd in de nu beroemde [Pano-documentaire](#) over het meme-activisme van Schild & Vrienden.

Schild & Vrienden veranderde al snel in een metapolitieke jeugdbeweging, ondersteund door [een radicaal trans-Europees conservatief katholiek netwerk](#). Dit verliep keurig volgens [het Amerikaanse alt-right draaiboek](#) – in 2017 beschreven in *Making Sense of the Alt-Right* van politicoloog George Hawley en *Radicaal-Rechtse Seks* van onderzoeker mediastudies Katrien Jacobs² – en dit in combinatie met een bloed-en-bodempolitiek (vergelijkbaar met de antidemocratische ideologie van het Vlaams Belang³) en opvallende protestacties.

George Hawley – [Making Sense of the Alt-Right](#) (Columbia University Press, 2019) en Katrien Jacobs – [Radicaal-Rechtse Seks in de Lage Landen](#) (EPO, 2021)

Zoals onderzoeker mediastudies (en voormalig coördinator van Kif Kif) Ico Maly [in een artikel uit 2019](#) ook opmerkt, bestond de oorspronkelijke strategie van Schild & Vrienden geheel en al uit metapolitiek. In het begin richtte de beweging zich namelijk uitsluitend op het verwerven van culturele invloed en populariteit via manifest-achtige video's, xenofobe memes en gecoördineerde *trolling*-acties. Schild & Vrienden belichaamde daarmee de typische metapolitieke focus op ["culturele regeneratie"](#) – uitgedrukt door een afkeer voor de zogenaamde heersende culturele decadentie en een voorliefde voor nationalistische, conservatieve en übermasculiene idealen – in plaats van een meer traditionele focus op politiek campagne voeren.

Deze metapolitieke activiteiten gingen zelfs zo ver dat Schild & Vrienden zijn leger van trollen [spreadsheets liet maken van Belgische academici die een petitie tegen extremistische taal hadden ondertekend](#). Daarnaast voerden ze [trol-aanvallen uit op lokale antiracistische en feministische publieke figuren](#) en wisten ze zelfs te infiltreren in de Vlaamse Jeugdraad. De Facebookgroepen en Discordservers van Schild & Vrienden stonden ook bol van memes die seksistisch, racistisch, islamofob en antisemitisch waren, en daarnaast ook vaak de Holocaust en het bloedige koloniale verleden van België verheerlijkten.

Maar naarmate hun leden invloedrijkere posities innamen, begonnen hun doelstellingen het metapolitieke te overstijgen. Dries Van Langenhove, de oprichter van de beweging en gevierd anti-establishmentfiguur, werd in 2019 zelfs (onafhankelijk) lid van het Belgische federale parlement, via de kieslijst van Vlaams Belang, [terwijl Schild & Vrienden-lid Jeroen Bergers onlangs werd verkozen tot de nieuwe voorzitter van Jong N-VA](#).

Van Langenhove werd overduidelijk aangetrokken om een jonger, zij het niet minder extreem, publiek naar het Vlaams Belang te trekken. Overigens was hij [niet het enige Schild & Vrienden-lid met duidelijke banden met de extreemrechtse partij](#). Onlangs [legde Van Langenhove zijn functie als kamerlid neer](#). Dit heeft alles te maken met het feit dat hij en zes andere (ex-)Schild & Vrienden-leden deze zomer, na een lang vooronderzoek, [effectief naar de rechtbank werden doorverwezen](#). Sommige van de (ex-

)leden worden verdacht van negationisme, Van Langenhove in eerste instantie enkel voor het overtreden van de Belgische antiracisme- en wapenwetgeving. [Eerder in februari van dit jaar](#) werd echter besloten dat Van Langenhove eveneens voor de strafrechter moet verschijnen op verdenking van negationisme, omdat hij de gezien wordt als oprichter van deze onlinegroepen en het posten van memes die de Holocaust ridiculiseren, heeft aangemoedigd.

Van Langenhove, afgebeeld met een Vlaming-trui en de alt-right mascotte Pepe the Frog (Kies Dries, 2022).

Afgaande op zijn YouTube-kanaal Kies Dries – berucht vanwege de voortdurende aanvallen op de federale overheid en Van Ranst tijdens de pandemie – lijkt Van Langenhove niet al te zeer verontrust te zijn door deze rechtszaken. [In één van zijn meest recente video's](#) is Van Langenhove, vergezeld van een Vikinghelmdragende Pepe the Frog, te zien terwijl hij de Zweedse rechtse coalitie met de radicaal-rechtse Zweden-Democraten verheerlijkt. Een prestatie die hij en het Vlaams Belang hopen te herhalen bij de Belgische federale verkiezingen van 2024.

Postpandemisch radicaal-rechts extremisme: Een vijfde golf op komst?

Als we al deze (post)pandemische gebeurtenissen, actoren en bewegingen inventariseren, wordt het duidelijk dat België – en Vlaanderen in het bijzonder – met meer dan alleen maar een politieke draai naar radicaal-rechts kampt: Nu alt-rightfiguren zijn geïnfiltreerd in de mainstreampolitiek en Vlaams conservatief rechts (de N-VA) geneigd is om samen te werken met extreemrechts, lijkt het politieke landschap compleet te zijn veranderd. De toekomst zal uitwijzen of deze veranderingen zullen leiden tot een vijfde radicaal-rechtse golf die anti-establishment politieke actoren zodanig normaliseert dat ze naast beslissingsmacht ook de kans krijgen om mee te regeren.

Voetnoten:

1. In deze tekst wordt de term 'radicaal rechts' voornamelijk gebruikt als een overkoepelende term, in navolging van Mudde. Lokale experts zoals Bruno Verlaeckt en Vincent Scheltiens ([Extreemrechts](#), 2021) stellen niettemin dat een partij zoals het

Vlaams Belang als rechts-extremistisch kan worden beschouwd en dit vanwege haar antidemocratische karakter. Verlaeckt en Scheltiens onderbouwen dit met het feit dat de politieke voorganger van het Vlaams Belang, het Vlaams Blok, [in 2004 schuldig werd bevonden aan het overtreden van de Belgische antiracismewetgeving](#).

2. Terwijl Hawley (2017) een breder beeld schetst van de opkomst van alt-right in samenhang met de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2016, zoomt Jacobs (2021) in op meer lokale manifestaties van de gender- en seksuele politiek van de alt-rightbeweging in Vlaanderen en Nederland. Beide denkers benadrukken hoe alt-right – inmiddels een globaal fenomeen dat gekenmerkt wordt door een uitgesproken haat tegen [“multiculturalisme, immigratie, feminisme en vooral politieke correctheid”](#) (NPR, 2016, n. p.) – langzaam maar zeker politieke tractie heeft gekregen door middel van metapolitieke acties.
3. Dit is onlangs gebleken uit de publicatie [\(en presentatie\) van Omvolking](#) van Filip Dewinter. Met dit boek – dat qua titel en inhoud zeer duidelijk verwijst naar het nationaalsocialistische Umvolkung-proces – toont de Vlaamse volksvertegenwoordiger van het Vlaams Belang aan dat de partij nog steeds het land wenst te verdelen in eersterangs- en tweederangsburgers op basis van een bloed-en-bodempolitiek. En dit door, onder andere, het creëren van angst omtrent [het ‘Great Replacement’-fenomeen of de witte suprematistische samenzweringstheorie die beweert dat niet-witte volkeren, zogezegd voornamelijk islamitisch en geholpen door de ‘Joodse elites’, langzaam maar zeker de oorspronkelijke Europese bevolking zullen vervangen](#).

Over de auteur:

[Evelien Geerts](#) (Ph.D., University of California, Santa Cruz) is multidisciplinair filosoof, Research Fellow aan University of Birmingham en als onderzoeker geaffilieerd aan de [Posthumanities Hub](#). Ze maakt momenteel deel uit van het ERC-project [Urban Terrorism in Europe \(2004-19\): Remembering, Imagining, and Anticipating Violence](#) en focust op de politiek-filosofische thema's identiteit, verschil, geweld en democratie.